

d'un livre intitulé *Vers les sources des langues romanes*. A notre avis, l'auteur aurait dû dire toute la vérité sur le problème de l'origine des langues romanes. Entre autres, il aurait dû mentionner le fait très important que jusqu'ici personne n'a réussi à trouver une forme prouvant que le latin vulgaire était une langue sœur du latin classique.

RÉFÉRENCES

- MAŃCZAK W. (1969): *Le développement phonétique des langues romanes et la fréquence*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków.
- MAŃCZAK W. (1975): Origine slave du suffixe roumain *-esc, -ește*, *Studia Neophilologica* 47, p. 69–75.
- MAŃCZAK W. (1981): *Praojczyzna Słowian*, Ossolineum, Wrocław.
- MAŃCZAK W. (1990): Le sarde, langue archaïque ou innovatrice?, *Studi italiani di linguistica teorica ed applicata* 19, p. 407–417.
- MAŃCZAK W. (1991): *La classification des langues romanes*, Universitas, Kraków.
- MAŃCZAK W. (2003): Six attitudes envers le problème de l'origine des langues romanes, *Latin vulgaire – latin tardif. Actes du VIe colloque international sur le latin vulgaire et tardif*, Hildesheim, p. 47–52.
- MAŃCZAK W. (2007): La Roumanie et l'Espagne sont-elles des territoires archaïques de la Romania?, *Limba română, limbă romanică. Omagiu acad. M. Sala la împlinirea a 75 de ani*, Editura Academiei Române, București, p. 313–317.
- MAŃCZAK W. (2007): Le problème de l'origine des langues romanes dans le livre de H. Lüdtke et celui de R. Kiesler, *Actes du XXVe Congrès International de Linguistique et de Philologie Romanes*, Berlin, vol. 6, p. 207–211.

WITOLD MAŃCZAK

ALEKSANDER SZULC, *Historia języka szwedzkiego*, Polska Akademia Umiejętności. Rozprawy Wydziału Filologicznego, tom LXXVII – Uniwersytet Jagielloński. Wydział Filologiczny, Kraków 2009, str. 254.

Profesor Aleksander Szulc od dawna zajmuje się historią języków germańskich, głównie szwedzkiego i niemieckiego. W swej pracy habilitacyjnej (1964) zanalizował dwa procesy morfologiczne, mianowicie przegłos (*Umlaut*) i frakturę (*Brechung*), działające w historii języków nordyjskich i innych germańskich. Kolejne prace poświęcił historii języka niemieckiego (1991) i jego odmianom narodowym (1999). Dokonał też w całościowej charakterystyki języków germańskich w kontekście indoeuropejskim (1988).

Owocem wieloletnich badań Profesora nad językami nordyjskimi jest ujęta w formę podręcznika akademickiego „Historia języka szwedzkiego” (2009) przeznaczona w pierwszym rzędzie dla polskich studentów filologii skandynawskiej, ale korzystać z niej mogą uczeni różnych specjalności. Historycy krajów skandynawskich i regionu bałtyckiego, ale przede wszystkim językoznawcy ze względu na zawartą w tomie refleksję teoretyczną nad koncepcją podsystemów językowych T. Milewskiego oraz teorią spontanicznego rozwoju (*Spontanerfaltungstheorie*) O. Höflera, również ważną dla indoeuropeistyki co teoria drzewa genealogicznego (*Stammbaumtheorie*) A. Schleichera i rozwoju falowego (*Wellentheorie*) J. Schmidta.

Praca składa się z jedenastu nierównej wielkości rozdziałów poświęconych kolejnym okresom (pre)historii języka szwedzkiego od epoki pragermańskiej po czasy nam współczesne. Umieszczony na początku tomu analityczny spis treści pozwala czytelnikowi zorientować się w całości, a zarazem dotrzeć do wszystkich omówionych w poszczególnych rozdziałach kwestii (ok. 200 odpowiednio skonstruowanych paragrafów ze wzajemnymi odsyłaczami). Na wstępie każdego rozdziału przedstawione są najważniejsze wydarzenia i procesy historyczno-kulturowe oraz ich wpływ na rozwój języka szwedzkiego w omawianej epoce.

W rozdziale I. przedstawia autor w oparciu o literaturę przedmiotu i własne badania pochodzenie, strukturę i stosunki pokrewieństwa języków germańskich w ujęciu strukturalnym i etno-historycznym (praojczyzna, struktura społeczna, wędrówki plemion germańskich, początki państwowości). Punktem wyjścia jest określenie Jordanesa Skandynawii jako „*officina gentium*”. Już w epoce polodowcowej dotarli do niej niezidentyfikowani językowo łowcy/hodowcy reniferów. Pod koniec młodszej epoki kamiennej pojawiły się tu plemiona indoeuropejskie, z których w XII-V wieku p.n.e. wyłonili się Germanowie, zajmując stosunkowo zwarty obszar południowej Szwecji i Norwegii, Jutlandii oraz pobliskie tereny nadmorskie Niemiec, gdzie na obszarze kultury Jastorf lokalizuje się praojczyznę Germanów.

Rozdział II. został poświęcony charakterystyce języka pragermańskiego i jego najważniejszych względem stanu indoeuropejskiego innowacji (1) przesuwka spółgłoskowa (prawo Grimma): $p t k > f \beta x$; $b d g > p t k$; $bh dh gh > t \acute{d} g$ następująca po niej lenicja (prawo Verner), czyli udźwięcznienie $f \beta x$; $s > t \acute{d} g$; z w pozycji nie akcentowej, (2) zmiany barwy samogłosek i dyftongów: $o > a$, $\bar{a} > \bar{o}$, $ou > au$, $oi > ai$, $ei > i$, (3) wokalizacja sonantów $\acute{r} \acute{l} \acute{m} \acute{n}$ $> ur, ul, um, un$; (4) deklinacja zaimkowa, (5) uproszczenie systemu werbalnego, (6) wytworzenie dwu form czasu przeszłego koniugacji „mocnej” (dawne perfectum z alternacją samogłoski rdzennej) i „słabej” (derywaty z formantami na $-n-$), (7) zapożyczenia z substratu przedindoeuropejskiego (terminologia nautyczna, krajobraz Morza Północnego i inne). Wymienione innowacje, podobnie jak w dalszych częściach pracy, dokumentuje autor licznymi przykładami i rekonstruktami, opatrując je komentarzem językoznawczym (realizacja fonetyczna, interpretacja fonologiczna, terminologia w poszczególnych językach germańskich).

W rozdziale III. przedstawia autor stosunki pokrewieństwa języków germańskich na tle wędrówki plemion germańskich w Europie. Przebieg jej można śledzić od poprzez źródła antyczne. według Tacyta Germanowie (zachodni) tworzyli trzy grupy: Ingveones (nad Morzem Północnym, późniejsi Anglowie, Sasowie, Jutowie i Fryzowie), Istveones (Ren – Wezera, późniejsi Frankowie salicy i rypuarscy), Hermiones (nad Łabą, późniejsi Alemanowie, Ba(ju)warowie i Longobardowie i inni). Natomiast Germanowie północni i wschodni, dokonali pewnych innowacji językowych (m.in. uzwarzenie interwokalicznego $-\acute{i} \acute{i}- > -dj-/-gj-$; $-\acute{u} \acute{u}- > -gw-$) jeszcze na terenie Skandynawii, gdzie praojczyzną Gotów była zapewne dzisiejsza prowincja Götland w Szwecji, Wandalów przylądek Skagen w Danii, a Burgundów wyspa Bornholmu. Plemiona te w I-III w. n.e. wyruszyły do granic Imperium Rzymskiego. Jak wiadomo, wszystkie języki wsch. germańskie wyszły z użycia, a o ich archaizmie świadczy gocka „Biblia” Wulfili z IV wieku. Natomiast Germanowie północni pozostali w Skandynawii.

Dwa kolejne rozdziały IV. i V. są poświęcone pismu runicznemu, strukturze języka pranordyjskiego i jego rozpadowi na skandynawskie języki narodowościowe. W przeciwieństwie do innych prajęzyków – rekonstruktów, język pranordyjski został częściowo udokumentowany w napisach runicznych z III-IX wieku. W okresie tym dokonał on licznych innowacji: (1) zmiana $-z > R$ „rotacyzm” i jego częściowe uproszczenie, (2) zanik n przed s , r (jak w ingweńskim), (3) tendencja do redukcji wygłosu, (4) liczne uproszczenia grup spółgłoskowych, poprzez stadium geminat, (5) wspomniana wyżej spontaniczna geminacja i uzwarzenie interwokalicznych $-\acute{i} \acute{i}-$, $-\acute{u} \acute{u}-$, a z drugiej strony zanik nagłosowych $\acute{i}-$, $\acute{u}-$ (6) redukcja samogłosek nieakcentowanych, (7) liczne przegłosy (*Umlaut*) polegające na zmianie barwy samogłoski rdzennej: tylna $>$ przednia, czysta $>$ labializowana, oraz fraktura (*Brechung*): zmiana $e > ja / jo / j\acute{o}$ przed samogłoską tylną, 8) powstanie medio-passivum przez dodanie zaimka zwrotnego 9) oddziaływanie na języki zachodniofińskie w postaci bardzo licznych zapożyczeń, przy śladowym wpływie odwrotnym (kilka leksemów). Przyczyną rozpadu języka pranordyjskiego stały się wyprawy wikingów w VIII-X wieku, które przypadają na okres staronordyjski, kiedy to rozpoczyna się proces kształtowania języka szwedzkiego.

Pisząc o wyprawach wikingów, przytacza autor dotychczasowe objaśnienia ich nazwy: od st.nord. *vīk* ‘zátoka’ lub od pgerm. **wīk* ‘wieś’ względnie od **wīg-* ‘walczyć’). Nazwę wikingów wschodnich – wargów jedni uczeni łączą z norw. *Varang-fjord* więc ‘ludzie wypływający z fiordu o ten nazwie’ lub ze stisl. *várar* (pl.) ‘przysięga wierności’ skąd **Vaeringjar* zachowane w śr. gr. βαρραγγοι ‘straż przyboczna cesarzy bizantyjskich’ i słowańskim **vareg-* $>$ st.strus. *varjagъ*

i polskie toponimy *Waręż* i *Wrężyn*. Natomiast nazwę Rusi wyprowadza się poprzez zachfiń. *Ruotsi* ‘Szwedzi, Szwecja’ ze stszw. *rōd(e)r* ‘wiosło’ + *lagh* ‘związek, kompania’, por. *Roslagen* (wybrzeże Upplandii, skąd wypływali żeglarze). W epoce wikingów rozpoczyna się różnicowanie języków skandynawskich. Nadal żywe są odziedziczone z epoki pranordyjskiej procesy redukcji sylab nieakceptowanych, przegłosy, fraktury, ale pojawiają się różnice między zachodem (Islandia, Norwegia) – częstsze przegłosy, a wschodem (Szwecja, Dania) – częstsze fraktury, utrzymanie nagłosowego *w-*, i lepsze zachowanie grup spółgłoskowych, m. in. brak asymilacji (przeprowadzonej w zach. nord.) grup *nk*, *nt*, *mp*, por. szw. *sjunka* ‘obniżyć’, *vinter* ‘zima’, *svamp* ‘grzyb’ wobec sisl. *søkkva*, *vetr*, *svøppr*.

W rozdziale VI. autor omawia język szwedzkich napisów runicznych (ok. 800 – pocz. XIII w.), z których większość stanowią epitafia z epoki wikingów; niektóre z nich zawierają formuły magiczne i fragmenty sag. Charakter tego pisma (*futhark* starszy 24-literowy i młodszy i 16-literowy) nie oddaje zbyt dokładnie wymowy, co utrudnia interpretację fonologiczną. Najważniejszymi innowacjami tego okresu jest (1) monoftongizacja zachowanych w zach. nordyjskim dyftongów *ai*, *au*, *iū* w długie *e*, *ø* y. (2) zmiana i częściowy zanik $R > r$, (3) zanik nagłosowego *h-* przed płynną (wszędzie poza islandzkim). W zakresie słownictwa pojawia się zapożyczona z łaciny i greki terminologia chrześcijańska oraz odpowiednie zmiany znaczeniowe w słownictwie rodzimym.

Epokę (wczesno)staro-szwedzką (r. VII.) rozpoczyna ok. 1130 wprowadzenie chrześcijaństwa (przenikającego do Skandynawii od połowy IX w. wyniku misji św. Angara w 830 r.), ustanowienie w 1164 arcybiskupstwa w Uppsali, i co za tym idzie powstanie piśmiennictwa łacińskiego. Od XIV wieku dominującą rolę po zaczyna odgrywać Sztokholm, założony ok. 1250 według tradycji przez jarla Birgera, który przyłączył do Szwecji Finlandię i ściąga z Lubeki kupców niemieckich, co daje początek wpływom języka dolnoniemieckiego. W kształtowaniu języka państwowego i narodu szwedzkiego kluczową rolę odegrały plemienne dialekty swjońskie (*Svëar*) znad jeziora Mälaren oraz położone od nich na południe dialekty gautyjskie (*Götar*); w wyniku ich połączenia powstało w XI wieku państwo szwedzkie (*Svëarrike*, dziś *Sverige*). Zredagowane po szwedzku teksty pojawiają się w początku XIII wieku. Są to zbiory praw krajowych; najstarsze z 1225 roku „Västergötlingen” (Prawo zachodniej Gautlandii). Z XIV wieku pochodzą poematy historyczne: „Kronika Eryka”, „Uczta w Nyköping”, „Pieśni Eufemii”.

W rozdziale tym przedstawia autor strukturę gramatyczną języka starszwedzkiego oraz dokonujące się w nim procesy fonetyczne (równowaga i harmonia wokaliczna, skrócenia, wzdłużenia, przegłosy i fuzje samogłosek; wahania spirantów *P / d, t / v*; palatalizacje przed samogłoską przednią: $g' > (d')j$, $k' > (t')s'$, $sk' > s(t')s' > š$). W morfologii rzeczownik zachowuje stan dawny (przypadki, paradygmaty). Następują pewne zmiany w funkcjach zaimków (m.in. postanie rodzajnika prepozycyjnego; postpozycyjny jest innowacją ogólnonordyjską). Utrzymuje się odziedziczony system werbalny (tematy „mocne” z apofonią i „słabe” derywaty sufiksalne oraz praeterito-praesentia), znikają formy posiłkowe z *bi-* (pie. **bheŭ-*) oraz dawne medio-passivum (zastąpione już w pranordyjskim przez połączenie z zaimkiem *sik* ‘się’ > końcówka *-s(k)*). W zakresie składni rozwija się analityzm (jak w angielskim), a w słownictwie rośnie wpływ języka (dolno)niemieckiego (handel, rzemiosło, budownictwo).

Rozdział VIII obejmuje okres późno-staroszwedzki od unii kalmarskiej (1375) do wprowadzenia reformacji (1525). Rozwija się nadal piśmiennictwo religijne („Revelationes” św. Brygidy) i ponaddialektalny język kancelarii państwowej. W okresie tym dokonują się liczne zmiany fonetyczne: restrukturalizacja sylaby, redukcje, wzdłużenia, „łańcuchowe” przesuwki [ä > ā] → [ā > ō] → [ō > ū] → [ū > ü], udźwięcznienia spółgłosek; w morfologii rozwój analityzmu, powstanie opozycji rodzajowej „neutrum/utrum” (zanik różnicy gramatycznej między masc./fem.), a z osobliwości zachowane do XIX wieku różnice w sposobie mówienia (artykulacji głosek) między a mężczyznami a kobietami (*kvinno-språk*).

Rozdział IX. poświęcony jest epoce wczesno-nowoszwedzkiej (1526-1732), kiedy to dzięki reformacji i przemianom gospodarczym następuje wzrost potęgi Szwecji (wojny i zdobycze terytorialne), stabilizacja języka państwowego, rozwój piśmiennictwa, głównie religijnego „Biblia Gustawa Wazy” (1541) w przekładzie Olafa Peterssona – ucznia Lutera, Zmiany fonetyczne: skrócenia i redukcje samogłosek, dalsze palatalizacje, rozszczepienie głosek *r, l* w dialektach (*l / kaku-*

minalne *t-r* / uwularne *R*), spółgłoski supradentalne (*rt, rd, rs, rn* > ^ʰ*t, d, s, n*), zmiana *lj-, hj- > j-*. W morfologii dalsze zmiany, postpozycje werbalne, parafrazy emfatyczne, formy adresatywne *I < niem. Ihr* i nowsze po końcówce *-n* w czasowniku *Ni* (pocz. XVII w.) wobec osoby wyżej postawionej. W słownictwie zapożyczenia głównie wysokoniemieckie (terminologia wojskowa) i francuskie (kultura dworska, dyplomacja, moda, teatr).

Rozdział X. obejmuje epokę parlamentaryzmu (1732), który zastąpił monarchię absolutną (klęski militarne, utrata posiadłości nabałtyckich: 1679-1815 Pomorze, 1721 Inflanty, 1805 Finlandia) przez konstytucyjną; rozwój gospodarczy, odkrycia naukowe (Svedenborg, Lineusz, Celsius, Nobel), rozkwit literatury, demokratycznej prasy, wpływ języka mówionego na pisany, na uniwersytetach ograniczanie dominującej łaciny, rozwój językoznawstwa (w tym skandynawistyki) i leksykografii; stabilizacja wymowy i ortografii. W gramatyce zakończenie wcześniejszych procesów: wyrównania morfologiczne, analityzm, kolokwializmy, dwa rodzaje akcentu: dynamiczny / toniczny z intonacją wnoszącą po sylabie akcentowanej (podobne zjawisko znane w łotewskim: akcent dynamiczny inicjalny oraz intonacje w sylabach poakcentowych). W słownictwie dalsze wpływy (wysoko)niemieckie. Cezurą końcową tego okresu jest koniec stuletniej prawie unii personalnej z Norwegią (1809-1905).

W ostatnim XI. rozdziale charakteryzuje autor współczesny język szwedzki (po 1906 roku) oraz jego warianty środowiskowe (diastatyczne) i terytorialne (diatopowe). Zaczyna jak wcześniej od sytuacji ogólnej: przemiany gospodarczo-polityczne, uprzemysłowienie, przemiany i zdobycze socjalne, dobrobyt, demokratyzacja, neutralność polityczna i zerwanie z izolacją; napływ imigrantów, wielojęzyczność, zwłaszcza wpływy angielskie. W okresie tym dokonują się wcześniej rozpoczęte procesy: wpływ wymowy regionalnej, redukcje końcówek osobowych w języku pisanim, rozwój analityzmu, formacje peryfrastyczne (imperativus, coniunctivus), skrócenie długości zdania, kolokwializmy. Charakteryzuje główne odmiany środowiskowe (1) wariant prawniczy (dziedzictwo historyczne, osobliwości stylistyczne, terminologia, zbliżenie do języka mówionego – potrzeba zrozumiałości), (2) wariant kancelaryjny (odziedziczone z dawnych epok archaizmy, „napuszone” frazeologia, substancywizacja czasowników, itp), (3) slang (szeroki zasięg społeczny, sytuacje nieformalne, pewne osobliwości słowotwórcze: derywaty na *-is*).

Język szwedzki posiada kilka ukształtowanych już w średniowieczu dialektów, które różnią się od siebie głównie pod względem fonetycznym. Tworząc one sześć zespołów:

1. Swiñońskie, dwie grupy: górnoszwedzkie, z uplandzkim dialektem miejskim Sztokholmu, oraz środkowoszwedzkie, archaiczne wokół jez. Mälaren, dały podstawę języka państwowego.

2. Nordlandzkie powstały w wyniku kolonizacji swiñońskiej na północ, zamieszkałą wcześniej przez ludność ugrofińska (Lapońcy), a na zachodzie norweską. Archaizmy: dyftongi, nowe palatalizacje, zachowanie równowagi wokalicznej.

3. Gautyjskie w prowincji Västergötland, gdzie spisano prawo w 1225 r., współczesniczyły z swiñońskimi w kształtowaniu języka państwowego.

4. Południowoszwedzkie, główne gwary Skanii pochodzenia duńskiego: (a) udźwięcznienie inter/post-wokalicznych *p, t, k*: *gapa* [gāba] ‘otwierać usta’, *āta* [ēda] ‘jeść’, *kaka* [kāga] ‘ciastko’; *hop* [hūb] ‘gromada’, *get* [jēd] ‘koza’, *stek* [stēg] ‘pieczeń’; (b) dwa rodzaje *r* ([R] w nagłosie i w geminacji) / [r] (inne pozycje); (c) zmiana grup *tl tn > l: n*: (przedłużne, zapewne jak we włoskich geminatach). Dialekt skański pełni funkcję standardu regionalnego (Lund, Malmö), powszechne zjawisko dyglosji wobec szwedzkiego języka państwowego.

5. Gotlandzkie (wyspa Gotland i Farö włączone do Szwecji dopiero 1645). Uważane niekiedy za odrębny język (staro)gutnijski. Napisy runiczne z X-XVI w. Liczne odrębności i archaizmy: (a) zachowane dyftongi staronordyjskie np. *bain noga* ‘oko’, *augā* ‘oko’, *heirā* ‘słyszeć’ jak stisl. *bein, auga, heyra* wobec szw. *ben, öga, höra*, (b) nowe dyftongi: *beitā* ‘gryźć’, *nöi* ‘nowy’, *bouk* ‘książka’ wobec szw. *bita, ny, bok* (c) zachowawczy wokalizm (brak przedłużenia i skrócenia), (d) zachowanie uproszonych gdzieindziej grup spółgłoskowych *ng, rn, rd, ld*.

6. Wschodnioszwedzkie, nad Zatoką Botnicką, w Finlandii i zach. Estonii (do 1945), wyspy Alandzkie. Cechy: (a) brak akcentu tonicznego, (b) zachowanie (jak w gotlandzkim) dyftongów i grup spółgłoskowych i częściowo brak palatalizacji.

Najstarsze kontakty fińsko-szwedzkie sięgają epoki pragermańskiej. Po przyłączeniu w XIV wieku Finlandii i Karelii (w XVI-XVII Estonii i zachodnich Inflant) do państwa szwedzkiego używany tu wariant fennoszwedzki (dziś przez ok. 350 tys. w 4,5 ml. Finlandii) jest na zachodzie i południu kraju językiem administracji, szkoły i literatury, a początek poematu J. L. Runeberga (1804-1877) „Vårt land” (*Nasz kraj*) jest fińskim hymnem narodowym. W XIX wieku język (feno)szwedzki stanowił ochronę przed rusyfikacją dla odradzającej się kultury fińskiej. Dziś ma status „drugiego języka rodzimego”.

W końcu rozdziału dokonuje autor przeglądu aktualnych tendencji rozwojowych języka szwedzkiego: (1) nowe realizacje apofoniczne; (2) tendencja do skracania wyrazu, (3) redukcja końcówek rzeczownika i czasownika, (4) rozwój analitycznego passivum, coniunctiwu, imperatiwu i form modalnych, (5) skracanie długości zdania, kolokwializmy składniowe. Jak w innych językach widoczny jest wpływ słownictwa i frazeologii angielskiej, a także w wyniku imigracji zapożyczenia z innych języków. Pracę kończy wykaz skrótów (językowych i gramatycznych), symboli transkrypcji fonetycznej z przykładami oraz obszerna bibliografia i indeks osobowy.

Dzieło Profesora Szulca imponuje bogactwem skrupulatnie zinterpretowanego, materiału językowego, także od strony teoretycznej (liczne refleksje metodologiczne zwłaszcza z zakresu fonetyki i fonologii historycznej). Na uznanie zasługuje kompletność ujęcia od epoki pragermańskiej do czasów współczesnych, a jako podręcznik historii języka – łączenie wydarzeń, procesów i cezur chronologicznych z etapami rozwoju systemu językowego.

Lektura pracy dla nie-skandynawisty nie jest łatwa. Pewne osobliwości gramatyczne można by dokładniej omówić (np. istota i geneza akcentu tonicznego i rodzajnika postpozytywnego; nie wyjaśniony problem substratu przedgermańskiego Skandynawii); przydałby się indeks wyrazowy. Drobiazgi te nie naruszają wartości merytorycznej i metodologicznej pracy, ważnej nie tylko dla osób interesujących się językiem, historią i kulturą Szwecji, kwestią skandynawskiej genezy Rusi, lingwogenezą Finów zachodnich, a przede wszystkim dla językoznawstwa germańskiego, indoeuropejskiego i typologicznego.

Nie trudno zauważyć, że podobne procesy rozwojowe można obserwować w historii języka angielskiego (dyftongizacje, palatalizacje, zanik fleksji), celtyckich (brytańskie uzwacenie $i, u > d'$, gv , rozszczepienie r, l , „pchnięcie wokaliczne” $[a > \sigma] \rightarrow [\sigma > \bar{u}] \rightarrow [\bar{u} > \bar{u}]$; analityzm), romańskich (dyftongizacje, palatalizacje, zmiana grup spółgłoskowych w geminaty i kakuminalne – dialekty włoskie; brak fleksji nominalnej). Szwedzki system prozodyczny przypomina system łotewski (akcent inicjalny i zmiana tonu w sylabie następnej). Rodzajnik postpozycyjny spotykamy w językach ligi bałkańskiej, natomiast palatalizacje słowiańskie mimo pewnych podobieństw mają zupełnie inny charakter.

WYKAZ WAŻNIEJSZYCH PRAC GERMANISTYCZNYCH PROFESORA ALEKSANDRA SZULCA

1964 Umlaut und Brechung. Zur inneren und äußeren Geschichte der nordischen Sprachen, Poznań.

1988 Języki germańskie [w] Języki indoeuropejskie, II: 733-816, Warszawa.

1991 Historia języka niemieckiego, Kraków.

1999 Odmiany narodowe języka niemieckiego, Kraków.

LESZEK BEDNARCZUK